

Člověk a jeho svět

Mezi tím, co je již utvořené, a tím, co má pouze povahu schopnosti a nadání, člověk dýchá, nebo se dá také říci: člověk je dýchán. K tomu, co je na člověku utvořeno od přírody, tj. k jeho tělesnosti, se přičleňuje to, co je utvořeno v duševnu. Jeho univerzální schopnosti, jeho možnosti utvářet pocházejí z druhé strany - jsou to duchovní schopnosti, pocházející ze světa, který člověk nejprve nemůže vědomě pro-žívat, tj. ze světa ducha. Tento svět, který je společný všem lidem, se ve vědomém světě člověku projevuje v tom, že je schopný cílevědomé komunikovat se sobě rovnými, a také v tom, že vědomý svět má dva společné prvky: myšlení a vnímání. Tyto prvky vytvářejí vědomý svět člověka a tento svět dělají tím, čím je, podle myšlení a vnímání, které je v dané době běžné. Jako síly, jako schopnosti, jako formující prvky, nemohou samozřejmě pocházet ze světa, který je jimi vystavěn, konstituován. Pocházejí ze skrytého světa ducha a jako nadvědomé duševní složky z něj zasahují do lidského prožívání vědomí a jsou poznávány jako schopnosti myslet a vnímat, popřípadě si něco představovat. Duchovní svět, z něhož pocházejí, zřejmě těsně hraničí se světem vědomí.

Individualita dítěte a osud

U dítěte, které se *učí* mluvit a myslet, není ještě přítomno to, co nazýváme běžným denním vědomím a obvyklým vědomím, ale vytváří se mluvením a myšlením, jež v této fázi vývoje ještě dohromady tvoří jeden děj. U dítěte v raném věku se nedají také najít podvědomé, hotové a asociativně svázané myšlenkové formy, citové formy, citové a volní zvyklosti, a také zde nenajdeme závazné způsoby chování. Dítě je v rozsáhlé míře nepopsaným listem, takže nezávisle na svém původu se může naučit každou řeč, kterou se mluví v jeho okolí. Individualita dítěte se projevuje v tom, že nadvědomé volí mezi dojmy, s nimiž se setkává. Mnoho věcí, kterých by dítě mohlo podle vnějšího zdání zřejmě dosáhnout, se k němu vůbec nedostane. To, co nazýváme osud, se kromě jiného projevuje v instinktivním přijímání určitých impulzů

a v odmítání určitých jiných dojmů.* Velké rozdíly v chování můžeme pozorovat ve stejné rodině i mezi dvojčaty, a to v „charakteru“, v navazování na okolí. Síly, které zde volí, jsou nadvědomé, právě tak jako specifická nadání, např. pro hudbu a matematiku, která se mohou projevit velmi brzy.

Teprve později se utvářejí podvědomé oblasti, návyky vědomí, a to nejen pod vlivem okolí, ale také podle nadvědomého vzoru volby, v čemž se dá poznat přinesená osudová vložka. - Mohli bychom říci, že původní je to, co je nadvědomé, včetně vzoru pro volbu. Působením těchto nadvědomých schopností se tvoří obyčejné vědomí, zatímco podvědomá oblast představuje zároveň negativ individuality, představuje to, co individualita odmítla (čím opovrhla), a tak to bylo utvářeno pokrouceně.

Zatímco impulzy podvědomého působení zde „zdola“ vyražejí do vědomí dospělého člověka, „shora“ probleskují nové pojmy jako intuice z nadvědomé oblasti. Život jeho vědomí je scénou, na níž ve vzájemném smíšení vystupuje to nejsoukromější spolu s univerzálním. Z těchto dvou složek sestává i myšlení a vnímání; v myšlení je člověk činný, když určuje téma a tato činnost stojí v popředí, zatímco stránka „jak“ v myšlení, průběh myšlení po stránce logičnosti a evidence pramení z nadvědomého působení, a proto si ho můžeme povšimnout jen jako hraničního zážitku ve vědomí. Ve vnímání je podíl člověka více skrytý. Obraz vnímání určuje jeho nutná pozornost, jeho pojmy a jeho schopnost tvorby pojmů. Ale zatímco k sebepoznání vědomí velmi přispívá, když člověk v myšlení hledá podíl, který nepochází z jeho všedního vědomí, ve vnímání naproti tomu usiluje odhalit to, čím k němu přispívá on sám.

Můžete si teď myslet: Autor se zde nezabývá široce rozšířenými vědeckými názory, které přece myšlení, vnímání, představování si něčeho a vědomý život odvozují z působení mozku a nervového systému. K tomuto působení přece existují různé modely, podle nichž nadvědomé působení nebo duchovní svět poskytují nesprávné principy vysvětlování a nesprávné

* Tomáš Zuzák: Osud člověka a individualita, Fabula 2009, pozn. vyd.

hypotézy, a proto jsou zbytečné.

Kühlewind Georg